

Solo: David Dommel

Auteur: Daan van Driel

Illustraties: Marijke ten Cate

L E E S									
L	Leeservaring								
	A	B	C	D	E	F	G	H	
A	AVI								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
T	Thema								
	pesten, muziek								
Toegekend door KPC Groep te 's-Hertogenbosch									

rand 7 jaar

Aanvulling op Leeslatthema's: verhuizen

Genre: realisme

Aantal bladzijden: 103

1 Korte inhoud

De familie Dommel is verhuisd van Amsterdam naar Zalkerbroek, in de buurt van Kampen. De kinderen, David, Nini en Maurits, zitten op een nieuwe school. David is acht en speelt viool. De entree in zijn nieuwe klas verloopt vervelend. Er zijn een paar jongens die hem laten voelen dat hij er niet bij hoort. Dat wordt alleen maar erger als Robbie, Henk-Jan en de anderen merken dat hij goed kan leren. Ze pesten David, openlijk maar ook geniepig.

Vioolles krijgt David nog steeds van Toosje van Wijdenbreed in Amsterdam. Zaterdag brengt moeder hem met de auto. Er staat een concours voor de deur. Toosje heeft veel aan te merken. David is zenuwachtig. Sheryl, eveneens leerling bij Toosje, doet ook mee aan het concours.

Dennis, een jongen uit de klas van David, wint een wedstrijd plankhangen in het zwembad. Met zijn beker mag hij de klassen rond. Juf vindt dat, naast Robbie en Martin, ook David mee mag. Onderweg wordt hij door Robbie in de wc van de juffen en meesters opgesloten. In de pauze wordt hij ook op het schoolplein gepest. Als Dennis het niet had verhinderd, zou hij gedwongen zijn een stuk brood, dat op het plein lag, op te eten.

Het concours breekt aan. David speelt een prachtige solo. Sheryl en hij vallen in de prijzen. Sheryl wordt derde en David wint! Prinses Máxima reikt de prijzen uit. Er worden foto's gemaakt voor de krant en David wordt geïnterviewd voor het Jeugdjournaal.

De maandag daarop weten de jongens in de klas zich niet helemaal een houding te geven. Zijn ze jaloers of toch ook trots op hun klasgenoot? Juf stelt voor dat hij op school een stukje op zijn viool speelt. Maar dat wordt geen succes. Vooral Henk-Jan en Robbie maken hem belachelijk. David beseft dat hij niet in de klas had moeten spelen. Als de pauze begint, legt juf de viool bovenop de kast. Grote schrik na de pauze: de dure viool ligt kapot op de grond. Henk-Jan blijkt in de pauze naar de wc te zijn geweest. De directeur komt eraan te pas. Uiteindelijk bekent David dat hij zijn viool

zèlf kapot heeft geslagen. Eerst wordt hij niet geloofd. De gebeurtenis zorgt voor een ommekeer. De kinderen willen David helpen om geld bij elkaar te krijgen voor de reparatie van zijn viool. Hij mag meespelen op het plein.

Plotseling stopt er een auto bij de school. Marechaussees op motoren begeleiden de auto. Prinses Máxima komt David uitnodigen voor een optreden ter gelegenheid van haar verjaardag. Als ze van Henk-Jan hoort dat de viool van David kapot is, belooft ze dat hij er een zal krijgen. De kinderen gaan de school weer binnen en David lijkt nu door de anderen geaccepteerd te zijn.

2 Villa-aspecten

2a Inleidend tekstje

Solo: David Dommel wordt ingeleid met de volgende tekst:

Solo: alléén een muziekstuk spelen is fijn. Vooral als je merkt dat het goed gaat. Maar je alleen vóelen maakt zo verdrietig. Dat kan zó erg zijn dat verdriet verandert in woede.

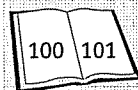
Wanneer u met de kinderen over deze tekst praat kunnen de volgende zaken aan de orde komen:

Solo betekent alleen. David doet dingen alleen, maar voelt zich ook alleen. Doen de kinderen wel eens dingen alleen? Vinden ze dat prettig, of juist niet? Hoe voelt dat, je alleen voelen? Kunnen de kinderen dat vertellen. Kunnen ze situaties beschrijven waarin zij zich ook alleen hebben gevoeld? Zou het feit dat David zich alleen voelt iets te maken kunnen hebben met het vioolspelen? Snappen ze dat verdriet kan omslaan in woede?

De tekst wil de kinderen vooral op het spoor zetten van de gevoelens die David heeft. Vraag aan de kinderen om zich, als ze gaan lezen, in te denken hoe David zich gevoeld moet hebben. En laat hen beschrijven hoe zij zich in Davids plaats gevoeld zouden hebben.

2b Villa Alfabet

(De teksten met een grijze achtergrond komen uit het boek. De paginanummers staan erbij.)

Taalkamer

Zeg dit eens hardop:

Ik skrikke dervan.

Laot em niet uut oe hannen vallen.

Ie magen veur.

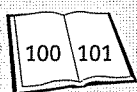
Ik vinne et ärg.

Hoe zeg je dit bij jullie?

De zinnetjes in deze Taalkamer zijn opgeschreven in Kampers dialect. Kunnen de kinderen deze zinnen "vertalen"? Laat ze de zinnen eens oplezen in het Kampers en daarna in hun eigen spreektaal. Kunnen ze de verschillen benoemen? Zijn er overeenkomsten? Hoe vinden ze dat Kampers klinkt? Lijkt het op hun eigen taal of wijkt het daar veel van af? Spreken de kinderen zelf ook een dialect? Doen ze dat altijd, of zijn er ook situaties waarin dialect spreken niet mag of kan?

Op één van de kopieerbladen in deze Villa Verdieping wordt meer informatie over het Kamper dialect gegeven. Kinderen die dat interessant vinden, kunnen dat toevoegen aan hun leesmap en wellicht voorbeelden verzamelen van hun eigen en van andere dialecten.

De 'even-alleen-zijn'-kamer

Je moet naar een andere school.

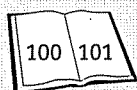
Je wordt stiekem gepest.

Je treedt op voor een zaal vol mensen.

Je mag spelen voor de prinses.

Hoe zou jij je voelen?

David komt in al deze situaties terecht. De kinderen hebben kunnen lezen hoe hij zich daarin voelt. Hoe verdrietig hij zich voelt. Hoe zenuwachtig hij is. Hoe woedend hij wordt. Wat vinden ze van de reacties van David? Als zij in de schoenen van David stonden, hoe zouden zij zich dan gered hebben? Kunnen ze voorbeelden noemen van vergelijkbare situaties, waarin zichzelf verzeild raakten? Hoe hebben ze daarop gereageerd? Net als David of toch anders?

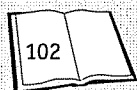
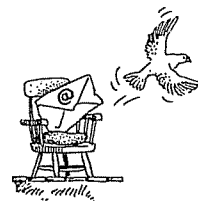
Toekomstzolder

Worden David en Henk-Jan echte vrienden? Kun je bedenken waarom dat wél zal gebeuren? En waarom misschien niet?

Henk-Jan is een van de grootste pestkoppen. Hij maakt David het leven zuur. De dingen die hij doet zijn verre van prettig voor David. De grote schok die de kapotte viool teweegbrengt en de komst van de prinses veranderen het gedrag van Henk-Jan en de anderen. Het lijkt erop dat David eindelijk geaccepteerd is. Zou Henk-Jan opgelucht zijn geweest dat niet hij de schuld van de kapotte viool krijgt? Zou de prinses, die vertelt dat David een bijzondere jongen is, ervoor gezorgd hebben dat Henk-Jan David met andere ogen is gaan bekijken? Laat de kinderen de laatste zinnen op bladzijde 99 nog eens lezen. Blijkt daaruit dat alles nu opgelost is tussen de jongens? Wat denken de kinderen, hoe zullen Robbie, Henk-Jan, de anderen in het vervolg met David omgaan? En zullen David en Henk-Jan echte vrienden kunnen worden? Laat ze argumenten vóór en tegen noemen. Zouden ze zelf Henk-Jan als vriend geaccepteerd hebben?

Daan van Driel schreef een e-mail aan alle lezers. De tekst luidt:

Van: kamp-n@hetnet.nl
of mail via: villa@maretak.nl)
Aan: <alle lezers van 'Solo: David Dommel'>

*Toen ik zo oud was als David Dommel woonde ik wél in Amsterdam in de buurt van de Rooseveltlaan, maar ik speelde geen viool. Ik wist nauwelijks hoe een viool eruitzag. Nu woon ik in een dorp in de buurt van Zwolle. Ik speel nog steeds geen viool, maar ik weet wel hoe een viool eruitziet en ook hoe die klinkt. Mijn vrouw speelt viool en twee van mijn dochters zijn violiste. Er zijn echt wedstrijden voor violisten. Voor kinderen zijn er de Iordens viooldagen. Die worden gehouden in Den Haag. Mijn jongste dochter Judith heeft daar wel eens aan meegedaan en toen ik bezig was met het verhaal over David Dommel, vroeg ik vaak aan haar: hoe ging dat nou precies? Schrijven doe ik maar zo af en toe. De meeste tijd sta ik voor de klas. De kinderen van mijn klas lijken een beetje op de kinderen uit dit boek. Ze zijn allemaal wel ergens goed in. Maar dat is natuurlijk niet het belangrijkste. Dat ze aardig zijn voor elkaar, daar gaat het om. Ik vind het leuk als je mij een e-mailtje schrijft, maar als je iets over vioolspe-
len wilt weten, kun je dat beter aan Judith vragen.
(judithvdriel@hotmail.com)*

De hartelijke groeten van Daan van Driel

Als u met de kinderen praat over de e-mail van Daan van Driel kunnen de volgende aspecten aan de orde komen:

Toen ik zo oud was als David Dommel woonde ik wél in Amsterdam in de buurt van de Rooseveltlaan, maar ik speelde geen viool.

Uit dit fragment blijkt dat Daan van Driel in Solo: David Dommel put uit eigen ervaringen. Ook de volgende fragmenten laten zien dat hij veel elementen uit zijn eigen leven in het verhaal gebruikt:

*Nu woon ik in een dorp in de buurt van Zwolle. Verhuizing van de stad naar een dorp. Mijn vrouw speelt viool en twee van mijn dochters zijn violiste. Gezinsleden die vioolspe-
len.*

*Er zijn echt wedstrijden voor violisten. Voor kinderen zijn er de Iordens viooldagen. Die worden gehouden in Den Haag. Mijn jongste dochter Judith heeft daar wel eens aan mee-
gedaan. Meedoen aan een vioolwedstrijd.*

De kinderen van mijn klas lijken een beetje op de kinderen uit dit boek. Kinderen uit de klas van Daan van Driel staan model voor de kinderen in het verhaal.

Eigenlijk vertelt Daan hier dat *Solo: David Dommel* een realistisch boek is. Een verhaal dat echt zou kunnen gebeuren. Sterker, een verhaal dat mede gebaseerd is op een aantal feiten uit de werkelijkheid.

Ik vind het leuk als je mij een e-mailtje schrijft, maar als je iets over vioolspelen wilt weten, kun je dat beter aan Judith vragen (judithvdriel@hotmail.com).

Zoals de kinderen gewend zijn, kunnen ze de schrijver een e-mail sturen. Stimuleert u hen dat te doen, laat ze aan Daan van Driel doorgeven wat ze van het verhaal vinden.

Leuk is dat Daan van Driel de lezers uitnodigt om met zijn dochter te mailen. Vooral als het om vioolspelen gaat, maar mailen over iets anders mag natuurlijk ook. Misschien zijn ze benieuwd naar antwoorden op de volgende vragen: wat vindt Judith ervan dat haar vader boeken schrijft? Wat heeft ze precies aan haar vader verteld over de vioolwedstrijd? Zou zij wel eens voor prinses Máxima willen spelen? Wat vonden de kinderen van haar klas ervan dat zij viool speelt?

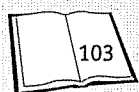
2c Vragen naar aanleiding van de Villaatjes

Na de hoofdstukken 2, 6 en 12 staan in het boek de Villaatjes afgedrukt. De vragen die daarbij horen en achter in het boek staan, zijn hieronder weergegeven.

Als u met de kinderen over het boek praat nadat ze het hebben uitgelezen, neem dan een selectie uit de vragen met hen door. Laat in eerste instantie de kinderen kiezen over welke vragen ze willen praten. Vraag dóór als er niet zo veel uitkomt. Vraag vooral weer naar eigen ervaringen en gevoelens in situaties die de kinderen zelf hebben meegemaakt.

U kunt er ook voor kiezen om de vragen meteen te bespreken als de hoofdstukken waarop de vragen betrekking hebben, gelezen zijn.

Het is bij het beantwoorden van de vragen onbelangrijk of het kind een 'goed antwoord' geeft. Vaak is niet duidelijk wat een correct antwoord is. Bovendien is het overdenken van de vraag het belangrijkste.

Vragen na hoofdstuk 2, bladzijde 20

1 Hoe denkt David terug aan zijn klas in Amsterdam?

David is met zijn familie van Amsterdam naar een klein plaatsje in de buurt van Kampen verhuisd. Het afscheid van zijn klas in Amsterdam was gevierd alsof het een feestje was. David heeft er een goed gevoel over. Laat dit eens vergelijken met de ontvangst door de jongens van zijn nieuwe klas. Een grote tegenstelling! Misschien komen de kinderen op het woord 'heimwee' voor de gevoelens die David nu moet hebben.

2 Pesterijtjes: stoel naar achter schuiven, stoel onder de tafel, streep in het rekenboek. Waarom doen de kinderen van zijn nieuwe klas dat?

Hoe gaan de kinderen zelf om met een nieuwe klasgenoot? Net zoals de kinderen in de nieuwe klas van David? Worden nieuwelingen meteen opgenomen? Waar hangt dat van-

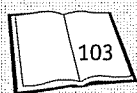

af? Van de 'nieuwe', of ook van de anderen? Zou bij David meespelen dat hij uit de grote stad komt? Misschien is hij anders gekleed, praat hij anders. Zou dat een reden kunnen zijn? De kinderen van zijn nieuwe klas kennen hem nog niet goed, daar zal het niet aan kunnen liggen.

Hebben de kinderen het verschil opgemerkt met de manier waarop zijn zusje Nini in haar nieuwe klas is opgevangen? Hoe zou dat komen? Licht het dan toch aan David? Hebben de kinderen het verschil in aanpak van de meester van Nini en de juf van David opgemerkt? De meester van Nini betreft haar meteen bij het orkestje, de juf van David plaatst hem in een uitzonderingspositie. Kunnen ze dit met voorbeelden uit de tekst aangeven?

3 Begrijp je waarom David thuis meteen zijn viool pakt?

De viool is voor David een tastbaar iets dat hij meenam uit Amsterdam. Zijn viool doet hem natuurlijk sterk aan Amsterdam terugdenken. David vindt troost bij zijn viool na de nare ervaringen op zijn eerste dag in zijn nieuwe klas. Hebben de kinderen iets waarbij ze troost zoeken na een vervelende ervaring? Ook muziek, net als David? Een huisdier? Een beer of pop? Een ander ding?

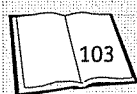
Vragen na hoofdstuk 6, bladzijde 47

1 Nog meer pesterijtjes: opgesloten in de wc, mandarijnschillen opruimen, oud brood moeten eten. Snap je waarom David zich niet verstoopt?

Zouden de kinderen zin hebben om gezellig mee te spelen, nadat er dingen gebeurd zijn, zoals met David? Vooral gedwongen worden om vies oud brood, dat op het schoolplein lag, te eten, terwijl je vastgehouden wordt, moet een diep ingrijpende, nare ervaring zijn. Dat kun je zomaar niet van je af zetten en daarna vrolijk met de jongens die dit deden vestoppertje gaan spelen. Wat zouden de kinderen gedaan hebben? Meespelen, om zo te proberen vrienden te maken? Of net als David, blijven staan waar hij staat.

2 Wat moet David doen om vrienden te worden met de kinderen van zijn klas?

Laat de kinderen eerst vertellen of ze denken dat David wel vrienden wil worden met de kinderen van zijn klas. Zouden ze dat zelf wel willen? Willen ze nog vrienden worden na alle pesterijtjes? Welk gevoel is sterker: alleen zijn en vrienden willen maken, of niets te maken willen hebben met kinderen die je zo pesten? Als ze vrienden willen maken, hoe kan David dat dan het beste aanpakken?

Om over na te denken na hoofdstuk 12, bladzijde 91

1 Een concours winnen, applaus krijgen, trots zijn. Belachelijk gemaakt worden als je daarna in je eigen klas speelt. David moet zich echt eenzaam gevoeld hebben.

Zien de kinderen de tegenstelling in gevoelens die deze gebeurtenissen bij David moet hebben opgeroepen? Misschien dacht hij wel dat de kinderen in zijn klas hem bewonderden na zijn overwinning. Maar dat viel tegen! In plaats van hem te bewonderen maakten zijn klasgenoten hem belachelijk. Vioolspelen ligt heel ver van hun belevingswereld. Een moeilijk stuk dat vingervlugheid vraagt, zegt hen niets. Waarschijnlijk luisteren ze ook naar heel andere muziek dan wat David speelt. Na alles wat hiervoor gebeurd was, is het mislukte optreden in de klas de druppel die de emmer doet overlopen. David voelt zich eenzaam, verdrietig en koelt zijn woede dan op zijn viool. Begrijpen de kinderen deze ontwikkeling in gevoelens bij David?

2 Solo: alleen spelen. Solo: je alleen voelen. Verdriet wordt woede. Kun jij dat begrijpen?

Laat de kinderen de introductietekst op bladzijde 4 nog eens lezen en vergelijken met de vraag hier. Moesten ze bij het lezen van het boek wel eens terugdenken aan de tekst op bladzijde 4? Wanneer was dat? Toen David zijn viool kapotmaakte? Of op een ander moment?

Solo, alleen, levert niet altijd negatieve gevoelens op. Misschien kunnen de kinderen voorbeelden uit eigen ervaring geven van dingen die fijn zijn om alleen te doen. Maar je alleen voelen temidden van een groep, dat zal niemand fijn vinden. Kunnen de kinderen zich in die situatie verplaatsen? Kunnen, willen ze er misschien over praten als zij zelf ook zoiets meegemaakt hebben?

3 Extra verdieping

3a Praten over taal en gevoel

Taal

De kinderen op de nieuwe school van David spreken Kampers. De IJsselacademie in Kampen doet onderzoek naar deze streektaal. Philomene Bloemhoff van de IJsselacademie heeft de volgende achtergrondinformatie verzorgd over de taal die Robbie, Henk-Jan en de andere kinderen in Zalkerbroek spreken:

Het Nedersaksisch

Het Nedersaksisch wordt gesproken in Oost-Nederland en in een groot deel van het aangrenzende Duitse gebied. We noemen het een streektaal, in tegenstelling tot de standaardtalen Nederlands en Duits. Sommigen denken dat een streektaal een verbastering van de standaardtaal is, maar dat is een misverstand. Streektalen zijn ouder, maar op een gegeven moment (in Nederland in de 16e eeuw, na o.m. de uitvinding van de boekdrukkunst en de Reformatie) kwam er behoefte aan standaardisering. Uiteraard werd de taal van het machtigste gewest, Holland, de basis voor de standaardtaal. Intussen bestaan de streektalen nog steeds, al worden ze niet door iedereen evenzeer gewaardeerd, en beheersen de kinderen in Nederland ze niet vaak meer.

Tegen de verdrukking in is de laatste decennia onder meer in het Nedersaksische taalgebied een tegenbeweging op gang gebracht door degenen die de teloorgang van de streektaal aan het hart ging. En met enig succes, zoals blijkt uit de officiële erkenning van het Nedersaksisch als regionale minderheidstaal eind 1995 door de landelijke overheid. De West-Overijsselse dialecten zijn een onderdeel van het Nedersaksisch.

De erkenning van het Nedersaksisch gaat nog niet zover als die van het Fries: het Fries is erkend volgens deel 3 van het Europees Handvest voor regionale en minderheidstalen, Nedersaksisch volgens deel 2. Het verschil tussen beide: in deel 2 van het handvest wordt in vrij algemene bewoordingen beschreven dat de streek- of minderheidstalen moeten worden beschermd en dat het gebruik en de studie ervan moet worden gestimuleerd.

Als we aan de huidige positie van het West-Overijssels denken, is dat natuurlijk al heel wat. De streektaal is niet langer plat, maar wordt beschouwd als een volwaardig communicatiemiddel.

Deel 3 van het handvest gaat echter veel verder: daarin wordt een groot aantal maatregelen opgesomd die erop gericht zijn het gebruik van streek- of minderheidstalen in het openbare leven te bevorderen.

Het Nedersaksisch van West-Overijssel

Wat is dat? We hebben er geen naam voor, zoals Twents of Sallands. En de mensen voelen zich al helemaal niet met elkaar verbonden. Ze zijn West-Overijsselaars, maar dat klinkt toch helemaal niet, en dus noemen ze zich ook niet zo!

Sallander ja, dat kun je zijn. Maar waar kom je dan vandaan? Kun je dan ook uit Zwolle komen? Dan zeg je toch eigenlijk eerder dat je een Zwollenaar bent, of niet dan? En waar hoort Kampen bij? Je bent een echte Kamper of je bent het niet, maar een Kamper zal zich al helemaal geen Sallander voelen.

Het Kampers

Iedere taal heeft zijn eigen lokale eigenaardigheden, zo ook het Kampers. Enkele voorbeelden daarvan:

de *h* komt in deze taal niet voor

de *r* wordt achter in de keel gearticuleerd (dit noemt men brouwen)

door het brouwen van de *r* worden de *ao*-klanken vervormd tot *öö* (= een *eu*-achtige klank)

sch(r) aan het begin van een woord, zoals in *schrik* en *schandaal*, wordt uitgesproken als *sk(r)*: *skrik* en *skandaal*.

Kampen heeft ook een paar shibboleths, dat wil zeggen: zinnnetjes waarin de typische eigenaardigheden van het Kampers aan het licht komen. Het zijn:

Siedietammänties. Astoendis, paktem! 'Zie die tamme eend eens. Als het de jouwe is, pak hem dan!'

(Jan): *Tekkered.* (Piet): *Maar 'kielpoe.* 'Ik heb het voor elkaar. Maar ik hielp je.'

Met deze zinnen laat men horen dat de Kampenaren alle woorden aan elkaar vastplak-

ken, maar me dunkt dat dat ook elders wel gebeurt. Verder zitten er 'typische' Kamper woorden in als *änte* 'eend' en *oende* 'de jouwe'. Het tweede shibboleth laat de *h*-loosheid van het Kampers zien.

Meer details:

Woordenboek van de Kamper taal. IJsselacademie, Kampen 2000.

De IJsselacademie heeft ook een website: www.ijsselacademie.nl

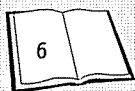
Als u met de kinderen over het Kampers wilt spreken, kunt u aanhaken bij de Taalkamer van de Villa achterin het boek. Daar staan een paar zinnestels in het Kampers. Vraag aan de kinderen of ze die hardop kunnen lezen. Laat ze het Kampers eens vergelijken met de taal die ze zelf spreken. Zijn er overeenkomsten, verschillen? Kunnen ze de zinnestels uit de Taalkamer in hun eigen taal uitspreken?

Probeer eens samen met de kinderen andere zinnestels te 'vertalen' naar het Kampers en gebruik daarbij de gegevens in het stukje hierboven.

Verwerkingsblad 4d kan hierbij behulpzaam zijn.

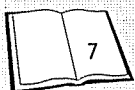
Taal en gevoel

De gevoelens van David spelen een grote rol in het verhaal. Ze komen niet alleen tot uitdrukking in de rechtstreekse beschrijvingen daarvan, maar klinken ook door in de, gecursiveerde, innerlijke spraak van hem. Ook in de beschrijving van sommige situaties zitten gewaarwordingen van David die zijn gevoel verraden. Tussen de regels lezend wordt dat duidelijk. Enkele voorbeelden worden hierna toegelicht.

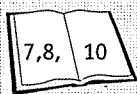
Mama had hem vanmorgen over de drempel gezet in zijn nieuwe klas. De bel was gegaan en de kinderen zaten al op hun plaats. Mama was in de deuropening blijven staan om te kijken waar hij kwam te zitten, maar ze bleef maar eventjes want ze moest met Maurits naar de kleuterklas. 'Dit is David,' had ze gezegd. Ze had hem een klein zetje gegeven en de juf een hand. Het was rumoerig in de klas...

De cursieve passages in het verhaal bevatten innerlijke spraak van David. Ze gunnen de lezer een kijkje in de gedachtewereld van David. Op de bladzijden 6, 7, 8 en 10 overdenkt hij de entree in zijn nieuwe klas. Hebben de kinderen begrepen dat het gedachten van David zijn? Welk gevoel spreekt uit het fragment op bladzijde 6? Is David enthousiast over zijn binnenkomst in de klas?

'Hoe was het bij jou in de klas, David?' vroeg mama. David haalde zijn schouders op. 'Gewoon,' zei hij, 'gewoon goed.'

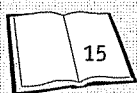
Uit het cursieve fragment van bladzijde 6 is misschien al duidelijk geworden dat David niet bepaald enthousiast is. Door dit fragment wordt dit nog eens bevestigd. Vinden de kinderen dat ook? Doen de kinderen dat zelf ook wel eens? Een nietszeggend antwoord geven om niets van je echte gevoelens te tonen?

'Ga maar zitten, jongen. (...) en je bent terechtgekomen in een gezellige klas met aardige jongens en meisjes.'

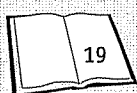
De juf praatte en praatte maar en gaf David geen kans om zelf te vertellen wie hij was, waar hij vandaan kwam en waarom ze verhuisd waren. Hij zat erbij en luisterde. Robbie had zijn eerste pesterijtje geplaatst. Kunnen de kinderen zich indenken hoe David zich gevoeld moet hebben? Klinkt dat voor hen ook door in de gedachten van David waarbij hij terugdenkt aan zijn eerste morgen op school? Snappen ze dat hij, door zijn viool te pakken, even vlucht en het vertrouwde van Amsterdam weer opzoekt? Zoekt hij troost in muziek maken? Spreekt dat gevoel voor hen ook uit de tekening op bladzijde 11? Laat ze eens kijken naar die illustratie, terwijl ze zich tegelijkertijd realiseren hoe David zich gevoeld moet hebben. Lezen ze aan de houding en gezichtsuitdrukking van David af wat zijn gevoelens zijn op dit moment?

Een voorbeeld van een situatiebeschrijving met een gewaarwording van David die zijn gevoelens verradt, staat op bladzijde 15:

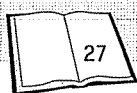
De juf kwam naar hem toe, bleef achter hem staan. Hij voelde het zijden sjaaltje dat ze om had tegen zijn haren strijken. 'Wat heb je nou gedaan, David?' vroeg ze zacht.

Vraag aan de kinderen om hun ogen dicht te doen en zich in te denken dat zij David zijn die daar zit. Voelen ze het sjaaltje? Zijn ze zich bewust van de aanwezigheid van de juf achter hen? Er staat een streep in je rekenboek en de juf komt wel eens eventjes kijken hoe dat eruit ziet. Je weet dat je misschien op je kop gaat krijgen. Zal je vertellen dat je niet zelf die streep hebt gezet? David doet het niet, wat zouden de kinderen gedaan hebben? Robbie verraden? Vinden ze het slim van David dat hij dat niet doet?

'David hier is al met het derde rijtje bezig, tjonge, jonge.' De juf knikt bewonderend. 'Maar je moet wel op je negens letten. Die schrijf je niet goed. Een negen zoals jij die maakt, noemen we hier op school een pindakaasnegen.'

David is verder met zijn rekenwerk dan de andere kinderen. Wat denken de lezers? Is dit een aanwijzing dat David knapper is dan de andere kinderen in zijn nieuwe klas? Wat vinden ze van de aandacht die de juf geeft aan de 'pindakaasnegen' van David?

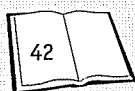
Hij knikte. De viool in zijn hand voelde een stuk zwaarder dan anders.

De laatste les voor het concours ging niet zo goed. Toosje had veel aan te merken op zijn spel, zijn kleren, zijn presentatie. Ze had ook gezegd dat David de komende week iedere dag moest studeren, studeren en nog eens studeren. Geen wonder dat zijn viool een stuk zwaarder aanvoelde. Kennen de kinderen de uitdrukking 'het voelde of hij een loden last met zich meedroeg'?

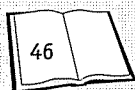
Blz. 34: Op deze bladzijde staat beschreven hoe David een wedstrijdje met zichzelf doet. Hij kijkt hoeveel sommen hij kan maken in net zo veel tijd als Dennis aan de plank had gehangen.

Bijna twaalf rijtjes! Hij vindt dat Dennis eigenlijk niets moeilijks heeft gedaan. Wat is nou drie minuut vijfenveertig. Wat vinden de kinderen? Vinden zij dat ook een korte tijd voor plankhangen? Hebben ze zelf wel eens meegedaan aan zo'n wedstrijd? Dan weten ze waarschijnlijk wel hoe zwaar dat is. En de prestatie van David? Bijna 12 rijtjes sommen in drie minuut vijfenveertig. Kunnen ze dat zelf ook?

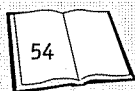
David wist niet goed wat hij moest doen. Naar binnen lopen kon natuurlijk niet en naar zijn eigen klas gaan al helemaal niet. Hij moest dan veel te veel uitleggen.

Kunnen de kinderen bedenken waarom David niet naar binnen kon en ook niet naar zijn eigen klas? Zou David met uitleggen bedoelen dat hij dan Robbie moest verraden? Of was hij misschien bang dat de juf hem niet zou geloven? Wat zouden de kinderen gedaan hebben?

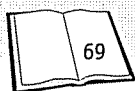
Opeens stond Henk-Jan achter David en pakte zijn arm vast. 'Even elpen jonges.' Hij duwde Davids arm met het stukje brood omhoog, naar Davids mond. Robbie en Richard pakten David ook beet. David verzette zich, schudde met zijn hoofd, trok. Het brood raakte zijn gezicht, zijn neus. Tranen sprongen in zijn ogen.

Wat moet David zich machteloos gevoeld hebben. Vastgehouden worden en dan gedwongen worden om vies brood te eten. Kunnen de kinderen de gevoelens die David gehad moet hebben beschrijven? Is het woede, angst, vernedering, machteloosheid? Wat vinden ze van het optreden van Dennis?

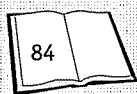
Opeens kreeg hij het heel benauwd. Hij wilde eigenlijk niet meer. Niet meer vioolspelen, niet meer meedoen met de wedstrijd.

Kennen de kinderen dat gevoel? Weg willen lopen van waar je mee bezig bent als je merkt dat het heel moeilijk gaat? Het ijskoud en daarna benauwd krijgen. Hebben ze zelf wel eens in zo'n spannende situatie gestaan? Hoe reageerden zij?

Wat had hij dat graag gewild: nog even naar zijn oude klas.

De eerste prijs gewonnen op het concours. Dat had David graag willen vieren met zijn oude klas in Amsterdam. Begrijpen de kinderen dat hij die geweldige ervaring wilde delen met zijn beste vrienden? En die wonen in Amsterdam en niet in Zalkerbroek!

David was verdrietig en boos. Hij schopte tegen het ijzeren rooster dat op de grond voor de buitendeur lag en bij elke schop mompelde hij: 'Stomme kinderen, stomme viool... stomme viool...'

Alles was misgegaan voor zijn gevoel. Hij speelde niet goed. De kinderen maakten hem belachelijk. Hij had gehuild op de wc. Begrijpen de kinderen die gevoelens? Snappen ze dat hij nooit meer viool wil spelen? Wat moet hij zich eenzaam voelen!

Blz. 87-88: Laat de kinderen het hele cursief gedrukte fragment nog eens lezen. Hierin wordt beschreven hoe David bij toeval alleen terugkomt in de klas, zijn viool bovenop de kast ziet liggen en dan komen de gedachten ... Gedachten van trots toen hij terugdacht aan het concours, verdrietige gedachten toen hij terugdacht aan hoe de kinderen van zijn nieuwe klas reageerden, en de omslag van verdriet naar woede. Hij vernielt zijn dure viool. Begrijpen de kinderen de ontwikkeling in de gedachten van David, die leidt tot zijn daad?

Hoofdstuk 13: De ontmoeting op school met prinses Máxima. David is heel verlegen. De meester moet hem influisteren wat hij tegen de prinses moet zeggen. Hoe zouden zij zich voelen als ze een ontmoeting met prinses Máxima hadden? Zouden ze vrijuit praten? Of net zo verlegen zijn als David?

3b Kennis van genres

Solo: David Dommel is een realistisch boek. Realistische boeken zijn vaak gebaseerd op ware gebeurtenissen. In de e-mail van Daan van Driel kunnen de kinderen lezen dat hij gebruik heeft gemaakt van eigen ervaringen: zijn dochter Judith speelt viool en heeft ook meegedaan aan een concours. Zelf is hij leraar en de kinderen uit het verhaal lijken een beetje op de kinderen uit zijn klas. Vinden de kinderen dat ze dit kunnen merken aan de manier waarop Daan van Driel het verhaal van David Dommel vertelt? Zou het verhaal ook op hun eigen school hebben kunnen gebeuren? Is er wel eens iets gebeurd dat lijkt op de belevenissen van David? Welke overeenkomsten waren er en welke dingen waren verschillend?

3c Praten over illustraties

Wanneer het kind het Boekprofiel heeft ingevuld, neemt u dit erbij. Vond hij/zij de tekeningen van Marijke ten Cate goed passen bij het verhaal? Laat de kinderen vertellen waarom zij 'ja', 'weet niet' of 'nee' invulden. Vraag verder wat zij van de illustraties vinden, ook los van het verhaal. Spreekt de tekenstijl hen aan? Laat ze vertellen of de dieren en situaties op de tekeningen 'levensecht' (realistisch) zijn. Zouden het ook foto's geweest kunnen zijn?

Kunnen ze vertellen hoe de illustrator tekent: veel lijntekeningen, veel ingekleurde vlakken, of een combinatie daarvan.

Vergelijk met de kinderen de tekeningen in dit boek eens met die in een ander boek. Zoek een boek uit waarin de illustrator een heel andere stijl van tekenen heeft. Laat de

verschillen in tekenstijl benoemen. Let op zaken als: grote lijnen – details, bijna alleen lijnen – vlakken, realistisch – schetsmatig, sfeer die de tekeningen oproepen.

Solo: David Dommel is een realistisch verhaal. Vinden de kinderen de illustraties bij dit boek ook realistisch? Toch tekent Marijke ten Cate niet 'fotografisch'. Maar met haar tekenstijl wekt ze wel de illusie van echtheid.

Laat de kinderen nog eens naar de illustratie op bladzijde 65 kijken. David loopt daar trots naar voren, nadat hij gehoord heeft dat hij de eerste prijs heeft gewonnen. De bewondering van de toeschouwers voor hem is duidelijk herkenbaar. Van het gezicht van David is af te lezen hoe hij zich voelt.

Herkennen de kinderen de gevoelens die in de tekeningen te ontdekken zijn? Welk gevoel spreekt er uit de tekening op bladzijde 11? En uit die op bladzijde 81? Kunnen ze zich voorstellen hoe David zich voelt als ze naar die tekeningen kijken?

4 Verwerking

Voor verdere verwerking is nog een aantal kopieerbladen opgenomen.

4a is het Boekprofiel.

4b een creatieve opdracht.

4c de brief aan Daan van Driel, de schrijver van *Solo: David Dommel*.

4d de Kamper streektaal

4e tenslotte, is het titelblad.